

УДК 373.3.015.31:172.15]:316.774

Алла Колишкіна

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-9598-1830

Ольга Гуйва

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0009-0006-8935-640X

DOI 10.24139/2312-5993/2023.08-09/246-258

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті здійснено аналіз сутності та структури національно-патріотичного виховання; висвітлено результати констатувального етапу експерименту з метою визначення рівнів національно-патріотичної вихованості молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій (високий, достатній, середній, низький). Обґрунтовано використання інформаційно-комунікаційних технологій у поєднанні із сучасними виховними технологіями, які надали можливість сформувати патріотичний інформаційно-комунікаційний виховний простір як систему взаємопов'язаних факторів, умов, засобів, що здійснює інтегрований вплив на розвиток патріотизму здобувачів освіти.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, здобувачі початкової освіти, сучасні виховні технології, інформаційно-комунікаційні технології, констатувальний експеримент, проектна діяльність, позаурочна робота, дистанційне навчання.

Постановка проблеми. У найважчий період розвитку України в ХХІ ст., який пов'язаний із воєнним вторгненням російської федерації, проблема національно-патріотичного виховання особистості набуває особливої значущості. Це обумовлено тим, що патріотизм є ціннісною основою будь-якого суспільства і виступає істотним мотивом самоідентифікації, саморозвитку й розкриття всіх потенційних можливостей кожної людини в духовній, економічній і соціальній сферах.

Сучасні вимоги до національно-патріотичного виховання зростаючої особистості знайшли відображення в Законі України «Про освіту» (2017), Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020–2025 роки (2020), Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2022), Концепції Нової української школи (2016). У зазначених документах акцентовано на процесах глобалізації суспільного розвитку, на формуванні нових відносин між народами, націями, державами; сформованості національно-патріотичної вихованості особистості як українця на основі позитивної національної ідентичності.

Вважаємо, що надзвичайно важливо включати у виховний процес підростаючого покоління інформаційно-комунікаційні технології як засіб і метод для швидкого пошуку, зберігання й передачі інформації, спілкування з однодумцями, тощо.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичні аспекти виховання патріотизму як однієї з пріоритетних якостей особистості висвітлено у працях Г. Ващенко, О. Духновича, М. Костомарова, П. Куліша, І. Огієнка, К. Ушинського, які приділяли значну увагу проблемі виховання любові до своєї землі, рідної мови, формування національної свідомості та самосвідомості особистості, поваги до історичного минулого.

Проблема національно-патріотичного виховання дітей та молоді розглядається в сучасних наукових дослідженнях Н. Васильківської, Л. Дубровської, М. Ляха, О. Савченко, О. Сухомлинської, В. Киричок, О. Сидоренко. У результаті їхнього наукового пошуку обґрунтовано теоретичні і методичні аспекти національно-патріотичного виховання молодших школярів.

Однією з характерних особливостей модернізації українського суспільства є його глобальна інформатизація, яка зумовила масштабне запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, що дає змогу педагогу вирішувати методичні завдання на якісно вищому рівні. Значимість інформаційно-комунікаційних технологій у сфері виховання досліджувала низка науковців, зокрема: В. Бортников, Л. Дух, О. Єжова, Ю. Зоря, В. Кононенко, Г. Назаренко, К. Музиченко, О. Хомич, В. Шинкаренко та ін.

Мета статті – обґрунтувати поєднання інформаційно-комунікаційних та інших сучасних виховних технологій у процесі національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти.

Для досягнення мети наукової публікації використано такі **методи дослідження**:

– теоретичні: аналіз науково-методичних джерел із проблеми дослідження, нормативних документів, що дало змогу розкрити стан розробленості проблеми, її актуальність; порівняння й узагальнення теоретичних та емпіричних даних, на підставі яких визначалися напрями національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти засобами ІКТ;

– емпіричні: педагогічний експеримент (формувальний етап) для доведення доцільності комплексного використання

інформаційно-комунікаційних технологій у поєднанні із сучасними виховними технологіями.

Виклад основного матеріалу. У дослідженнях Б. Братусь, М. Гальченко, Н. Михальченко, І. Підласого, О. Савченко доведено, що надзвичайно важливим є впровадження національно-патріотичного виховання в початковій школі, оскільки саме молодший шкільний вік вважають найбільш сприятливим віковим періодом для виховання громадянської позиції, формування патріотичних поглядів та почуттів дитини, морально-етичних принципів, утвердження національної ідентичності. Саме в цей період закладаються і формуються основи багатьох психічних якостей особистості, її ціннісні орієнтації, самооцінка.

Інтерпретація наукових праць провідних учених сучасності І. Бега, В. Гонського, О. Коберника, Л. Новікової, К. Чорної та інших у контексті досліджуваної проблеми дає змогу трактувати національно-патріотичне виховання як системний, цілеспрямований процес становлення та розвитку особистості, що спрямований на засвоєння, збереження і передавання культурно-історичного досвіду, формування ціннісного ставлення до Батьківщини, українського народу, рідного краю, сім'ї, родини, мотивацію до патріотичної діяльності.

Успішним результатом національно-патріотичного виховання, на нашу думку, виступає національно-патріотична вихованість, яку характеризуємо як інтегральну якість особистості молодшого школяра, який виявляє національну свідомість: сформовані патріотичні знання, якості, почуття та користується в мовленні багатством активного словника національно-патріотичного змісту. Цей результат залежить від змісту, форм, методів, засобів впливу на особистість молодшого школяра в освітньому процесі.

Для даного дослідження слушною є думка Н. Мойсенюк, яка вважає, що, громадянське, національне та патріотичне виховання мають як спільні, так і відмінні специфічні ознаки: гуманіст із притаманними якостями: висока моральність, доброта, толерантність, справедливість, щирість, сумлінність, взаємоповага, принциповість, непримиренне ставлення до фальші, цинізму, лицемірства, підлабузництва; громадянин: громадянська свідомість, громадянський обов'язок і громадянська відповідальність, громадянська гідність, громадянська активність; патріот: розуміння і сприйняття української ідеї, сприяння розбудові держави – незалежної України, готовність до захисту своєї Батьківщини, пошана до історичної пам'яті, любов до рідної культури,

мови, національних свят і традицій, дотримання Конституції України, дбайливе ставлення до національних багатств і рідної природи – становлять високорозвинену особистість (Мойсеюк, 2003).

Дійсно, кожен із зазначених напрямів виховання має відносну самостійність, однак усі вони тісно взаємопов'язані, доповнюють один одного і утворюють єдину, цілісну систему національно-патріотичного виховання, спрямовану на формування національно свідомого громадянина України (Паршук, 2006). У змісті патріотичного виховання домінує духовно-моральний компонент на відміну від громадянського, де переважає соціальний компонент.

Структуру національно-патріотичного виховання молодших школярів представимо схематично (рис.1).

Рис. 1. Структура національно-патріотичного виховання

Результати теоретичного аналізу досліджуваної проблеми засвідчили, що інформаційно-комунікаційні технології сьогодні розцінюються педагогами-практиками як потужний засіб організації виховного процесу, який надає можливості для інтеграції та підвищення ефективності використання багатьох засобів виховання (Врадій, Колишкіна, 2020).

Узагальнення думки науковців: В. Бортникова, Л. Духа, В. Кононенка, Г. Назаренка, К. Музиченка, В. Шинкаренко дає підстави для висновку, що інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), англійською мовою – Information and Communication Technologies, (ICT) – це «сукупність методів, програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, обробки, зберігання, розповсюдження і використання інформації в інтересах її користувачів» (Жук, 2007).

Дослідження сучасних науковців (О. Єжова, Ю. Зоря) засвідчують той факт, що підвищення ефективності виховного процесу відбувається завдяки створенню педагогічно доцільного виховного простору як спеціально сформованого соціально-предметного середовища, яке об'єднує зусилля суб'єктів виховного процесу в різних видах діяльності і яке здійснює інтегрований вплив на розвиток особистості та сприяє її соціалізації (Зоря, 2013).

З метою визначення рівнів національно-патріотичної вихованості молодших школярів засобами ІКТ був проведений констатувальний етап експерименту. Для досягнення мети визначено й обґрунтовано критерії (інформаційно-когнітивний; емоційно-чуттєвий; мотиваційно-поведінковий та технічний), показники та рівні національно-патріотичної вихованості молодших школярів (високий, достатній, середній, низький). Також дібрано методи (метод узагальнення незалежних характеристик, спостереження, анкетування, бесіди та інтерв'ю), які використовували для діагностики рівнів національно-патріотичної вихованості школярів.

За результатами досліджень виводився середній бал національно-патріотичної вихованості спочатку для кожного учня, а потім для всього класу. Узагальнені результати констатувального етапу експерименту представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Рівні національно-патріотичної вихованості
здобувачів початкової освіти**

Рівень	Кількісні показники			
	3–А (N = 30)	3–Б (N = 28)	4–А (N = 31)	4–Б (N = 33)
Високий	3,2	3,6	4,0	4,1
Достатній	25,0	26,5	26,8	28,5
Середній	59,7	59,0	58,6	57,2
Низький	12,1	10,9	10,6	10,2

Таким чином, на констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи тільки у 6,6 % учнів констатовано високий рівень національно-патріотичної вихованості, у 30,2 % – достатній, у 54,3 % – середній, у 8,9 % – низький. Цей факт, а також актуальність проблеми інформатизації освіти в Україні актуалізували необхідність розроблення й апробації методики національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти засобами ІКТ.

Вивчення наукових джерел і педагогічної практики з проблеми використання ІКТ у виховному процесі, власне осмислення особливостей створення інформаційно-комунікаційного простору для національно-патріотичного виховання учнів початкових класів, а також урахування результатів констатувального етапу експерименту дало змогу визначити напрями національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: поєднання інформаційно-комунікаційних та інших сучасних технологій у національно-патріотичному вихованні учнів.

Шляхом комплексного поєднання ІКТ із сучасними педагогічними технологіями ми прагнули сформувати патріотично спрямований інформаційно-комунікаційний виховний простір як систему взаємопов'язаних факторів, умов, засобів, що здійснює інтегрований вплив на розвиток патріотизму здобувачів освіти.

Педагогам експериментальних класів було рекомендовано використання мультимедійних презентацій під час проведення виховних заходів національно-патріотичного спрямування, умотивовуючи їх положенням про те, що одночасне використання кількох каналів сприйняття інформації дозволяє підвищити рівень усвідомлення проблеми, що розглядається, більш повно вплинути на емоції і почуття учнів. Отже, подання патріотично спрямованої інформації за допомогою технології мультимедіа сприятиме ефективному формуванню національних та патріотичних почуттів учнів, оскільки найефективнішу дію на людину здійснює та інформація, яка впливає на кілька органів чуття, вона засвоюється тим краще і міцніше, чим більше видів сприймання активізовано.

Урізноманітненню форм проведення виховних заходів, підвищенню рівня їх унаочнення сприяло використання класними керівниками експериментальних класів пошукових систем Інтернет, за допомогою яких можна було одержати безкоштовний доступ до

мультимедіа-документів, які зберігаються на WWW-серверах всього світу. Це відвідування віртуальних музеїв, віртуальні мандрівки по світу за допомогою інтерактивних мап, Q-кодів. На таких ВЕБ-серверах розміщена як гіпертекстова (текст, малюнки), так і гіпермедійна (графіка, мультиплікація, відеоролики тощо) інформація, яка доцільно використовувалась під час проведення виховних заходів.

З метою сприяння кращому пізнанню молодшими школярами історичних пам'яток України, культурних центрів та осередків, куточків природи, було рекомендовано класним керівникам використовувати виховний потенціал матеріалів Інтернет-проєкту (Проєкт віртуальних подорожей: «Музеї просто неба»; Палеонтологічний музей імені О. В. Топачевського; Музей анатомії; Музей лісових звірів та птахів імені професора О. О. Салганського; Будинок-музей Тараса Шевченка на Майдані Незалежності) тощо. Завдяки даним технологіям діти можуть «побувати» в минулому та майбутньому своєї Батьківщини (Музей раритетних транспортних засобів «Машини часу», Національний музей космонавтики імені С. П. Корольова й садиба Корольова в м. Житомир) тощо. Для молодших школярів також були цікавими віртуальні мандрівки до відомих храмів України (Софійський собор, м. Київ), замків (Острозький замок, Дубенський замок), осередків народних промислів (музей «Бджільництво Гуцульщини», музей «Писанки», музей «Український рушник»), національних парків та заповідників, історичних героїко-патріотичних осередків («Запорізька Січ», «Мамаєва Слобода», фортеця та гетьманська столиця «Батурин») тощо.

Широке використання набули такі ІКТ, як пошукові системи, тематичні каталоги, освітні портали, блог, мультимедіа тощо, що дало змогу визначити їх потенційні можливості для створення патріотично спрямованого інформаційно-комунікаційного виховного простору. Учні 3–4 класів записували на відео фрагменти концертних програм, створювали привітання для воїнів-захисників зі святом і надсилали своїм батькам та рідним, які воюють із російськими загарбниками за цілісність і незалежність нашої держави.

Здобувачі початкової освіти активно використовували можливості електронної пошти для індивідуального спілкування та обміну інформацією між однокласниками та друзями. Зазначимо, що різноманітні ситуації спілкування, що створювались у віртуальному інформаційно-комунікаційному патріотично спрямованому просторі в ході

експерименту, сприяло визначенню особистих переконань із актуальних проблем національно-патріотичного виховання молодших школярів.

Використання ІКТ, на нашу думку, представляють значну цінність в організації виховання учнів початкових класів, які мають потребу формування дослідницьких умінь та вмінь самостійного пошуку потрібної інформації національно-патріотичного змісту, усвідомити себе як громадянина-патріота України.

Проте найбільша роль у національно-патріотичному вихованні молодших школярів, зокрема любові до своєї Батьківщини, її природи, українського народу, національної гордості за свою країну, її культуру, народ; почуття обов'язку перед Батьківщиною, яке виражається у відповідальності за власні вчинки та дії; гуманного й толерантного ставлення до окремих представників українського народу; любові до праці на користь Батьківщини та українського народу, належить проєктній діяльності.

Під час організації проєктів, класним керівникам експериментальних класів надавалася роль фасилітатора, модератора національно-патріотичної діяльності учнів, що забезпечувало стимулювання, полегшення й підтримку процесу опанування молодшими школярами патріотично спрямованими знаннями, розвитку національно-патріотичних почуттів, формування національно-патріотичних цінностей і переконань, які, з одного боку, є мотивом національно-патріотичної діяльності, а з іншого – «стрижнем» поведінки зростаючої особистості як патріота своєї країни. Також, плануючи роботу над реалізацією кожного з проєктів, а також обираючи доцільні ІКТ для національно-патріотичного виховання, педагоги мають чітко знати, які національно-патріотичні цінності усвідомлять учні в ході спільної діяльності, яким чином буде стимулюватись активність учнів у національно-патріотичній діяльності, які методи педагогічної підтримки будуть використовуватися, а також який досвід у контексті національно-патріотичного виховання набудуть здобувачі початкової освіти. Реалізація проєктів відбувалася як індивідуально, так і в групах.

Так, учні 3-х класів джерелом духовності для себе вважають свій заклад освіти. На сайті школи вони розмістили віртуальну фотогалерею «Моя рідна школа», де представили добірку фотографій, яка об'єднала декілька тематичних розділів, що комплексно презентують зміст проєктної діяльності: «Рідний край у малюнках дітей»; «Герої не вмирають!»; «Моє місто над Пслем»; «Барви Великодня».

За результатами реалізації проєкту учні 4 класу розмістили на шкільному сайті віртуальну подорож до художнього музею імені Н. Онацького «Свята спадщина», яка презентує культурні традиції міста – чисте й невичерпне джерело духовності й моральності. Учні, відроджуючи звичаї й обряди, проводили свята «Козацькі розваги», «Між нами, козаками», виставки «З бабусиної скрині», про що підготували фоторепортажі.

З метою успадкування духовних надбань українського народу, формування почуття національної гідності молодші школярі разом із батьками реалізували й розмістили на сайті репортаж про проєкт «Сімейні та родинні традиції українського народу». Учні розмістили фото своїх родин «Від серця – до серця», провели разом з батьками виховну годину «Як будеш батька й матір шанувати, то про країну рідну будеш дбати», «Свято козацької пісні», конкурс «День матері», а також представили захоплення членів своїх родин у мультимедійній презентації «Найцікавіші моменти із життя моєї родини». Це також сприяло відродженню позитивних сімейних традицій, культивуванню духовних і культурних цінностей у сучасних родин та зміцненню взаємозв'язків сім'ї і школи в національно-патріотичному вихованні дітей.

Учні експериментальних класів за підтримки батьків організували та провели практикоспрямований дослідницький проєкт «Кожна квітка – пісня Україні». Результати проєктної діяльності представили у віртуальному фотозвіті «Чарівна краса квітів», який висвітлював розмаїття заходів, проведених у межах проєкту, а саме: виховні заходи з ознайомлення учнів із квітковими рослинами, їх значенням у житті людей; вирощування та догляд за квітучими рослинами; оформлення шкільних клумб «Квітни, рідна школо!»; проведення акції «Збережемо первоцвіти» (висаджування первоцвітів біля школи); підготовка мультимедійної презентації «На гостини до майстрині» (дослідження квіткових орнаментів на українських вишивках); дослідження довкілля – фотоконкурс «Квіти – окраса кожного двору»; добір учнями матеріалів, розміщених у мережі Інтернет, для поповнення альбому про квіти (легенди, казки, вірші, пісні, загадки); екскурсія «Квіти-ліки навколо нас» (опрацювання правил збору та збір деяких лікарських рослин). Таким чином, організована в межах проєктної діяльності посильна праця учнів початкової школи з озеленення шкільних приміщень й упорядкування за допомогою квітів шкільних подвір'їв у поєднанні зі змістовними

презентаціями цієї роботи за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій сприяла вихованню в учнів ціннісного ставлення до природи рідного краю, готовності не на словах, а реальними справами покращувати природне довкілля малої батьківщини, стимулювала активну діяльність учнів у цьому аспекті.

Особистість зможе повною мірою реалізувати себе як громадянина-патріота своєї країни, якщо буде фізично й духовно здоровою та буде дотримуватись здорового способу життя. Саме тому метою проєкту «Здоровим бути модно!» було формування відповідального ставлення до власного здоров'я та на фізкультурно-оздоровчу діяльність за місцем проживання, яка допомогла би й інших залучити до регулярних занять фізичною культурою і спортом задля покращення стану свого здоров'я.

Віртуальні репортажі молодших школярів містили опис ефективних, з їхньої точки зору, заходів щодо оздоровлення засобами фізичної культури і спорту, повідомлення про найкращі справи, спрямовані на формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, розвиток духовності та моральних якостей маленьких громадян нашої держави. Учні розмістили мультимедійні презентації, відеоролики про спортивні свята та конкурси («День здоров'я», «У спорті немає поганої погоди», «А сила зараз в моді!», «Українські стрільці» та інші), туристичні походи, фізкультхвилинки, конкурс малюнків «Бути здоровим – це модно!», тематичні інформаційно-пізнавальні хвилинки «Від чого залежить здоров'я?», «За здоровий спосіб життя», у роботі яких взяли участь учні, педагоги та батьки. У коментарях до фотоматеріалів діти зазначали, що людина, яка вміє розподілити свій час, правильно харчується, виконує фізичні вправи, загартовується, не має шкідливих звичок і доброзичливо ставиться до інших, веде здоровий спосіб життя, – дійсно відповідально ставиться до власного здоров'я. Для такої особистості буде посильна будь-яка праця на користь рідній країні та українського народу.

Таким чином, діяльність учнів початкових класів у межах проєкту «Здоровим бути модно» позитивно вплинула на свідомість і поведінку учнів шляхом розвитку в них ціннісних ставлень, життєвих навичок, сприятливих для здоров'я та гармонійного розвитку як громадянина-патріота України.

Отже, використання комп'ютерних, мультимедійних та мережевих інформаційно-комунікаційних технологій з опорою на національно-

патріотичну діяльність (комунікативну, дослідницьку, художньо-естетичну, екологічну тощо), а також участь школярів у спілкуванні за допомогою програми Zoom, застосунку Viber, WhatsApp, блогах сприяло усвідомленню учнями молодшого шкільного віку сутності патріотизму, опануванню національно-патріотичними знаннями, розвитку патріотичних почуттів, формуванню національно-патріотичних цінностей. У ході реалізації Інтернет-проектів були створені сприятливі умови, які дозволили виявити потенційні можливості учнів у різних видах діяльності національно-патріотичного спрямування, а також забезпечували формування організованості учнів, здатності доводити справу до логічного завершення.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У ході формувального етапу експериментальної роботи, під час якого шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій у поєднанні із сучасними виховними технологіями сформовано патріотичний інформаційно-комунікаційний виховний простір як систему взаємопов'язаних факторів, умов, засобів, що здійснює інтегрований вплив на розвиток патріотизму здобувачів освіти.

З метою підвищення ефективності національно-патріотичної діяльності в межах інформаційно-комунікаційного виховного простору педагоги експериментальних класів ґрунтовно роз'яснювали здобувачам освіти мету і завдання використання ІКТ у кожному виді діяльності; постійно здійснювали інформаційну та роз'яснювальну роботу щодо потенційних можливостей веб-сайту для здобувачів освіти; координували взаємодію всіх суб'єктів патріотично спрямованого інформаційно-комунікаційного виховного простору; спрямовували діяльність учнів на реалізацію проектів і планів, спрямованих на досягнення цілей національно-патріотичного виховання.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми національно-патріотичного виховання молодших школярів. Подальшої наукової розвідки потребує визначення потенційних можливостей для підвищення ефективності національно-патріотичної вихованості здобувачів початкової освіти нових інформаційно-комунікаційних технологій, що швидко розвиваються й удосконалюються.

ЛІТЕРАТУРА

- Врадій, К., Колишкіна, А. (2020). Сучасні тенденції розвитку і використання відкритих освітніх ресурсів та їх роль у реформуванні освіти. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*, 1 (15), 133–141. (Vradiy, K., Kolyshkina, A. (2020). Modern trends in the development and use of open

- educational resources and their role in reforming education. *Current issues of science and mathematics education*, 1 (15), 133–141).
- Жук, Ю. (2007). Теоретико-методологічні проблеми формування інформаційного освітнього простору України. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2 (3). Режим доступу : http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/253#.U56NtJR_t8E. (Zhuk, Yu. (2007). Theoretical and methodological problems of formation of the informational educational space of Ukraine. *Information technologies and teaching aids*, 2 (3). Retrieved from: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/253#.U56NtJR_t8E).
- Закон України «Про освіту» (Law of Ukraine «On Education») (2017). № 2145-VIII, 05.09.2017 р. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
- Зоря, Ю. (2013). Використання інформаційно-комунікаційних технологій у патріотичному вихованні старшокласників: результати дослідно-експериментальної роботи. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, 3 (16), 48–53. (Zorya, Yu. (2013). Use of information and communication technologies in patriotic education of high school students: results of research and experimental work. *Scientific treasury of education of Donetsk region*, 3 (16), 48–53).
- Концепція Нової української школи (The concept of the New Ukrainian School) (2016). Retrieved from: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України (The concept of national-patriotic education in the education system of Ukraine) (2022). Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS24863>
- Мойсеюк, Н. (2003). Педагогіка : навч. посібник. Біла Церква. (Moiseyuk, N. (2003). Pedagogy: teaching. manual. White Church).
- Паршук, С. (2006). Підготовка майбутніх учителів початкової школи до національного виховання учнів : (автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04). Одеса. (Parshuk, S. (2006). Preparation of future primary school teachers for the national education of students: (author's dissertation... candidate of pedagogic sciences: 13.00.04). Odesa).
- Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» (Decree of the President of Ukraine "On the Strategy of National Patriotic Education") (2019). № 286/2019, 18.05.2019 р Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#>.

SUMMARY

Kolyshkina Alla, Guiva Olga. National-patriotic education of primary school pupils by means of information and communication technologies.

The article solves the problem of national-patriotic education of primary school pupils by means of information and communication technologies. The purpose of the study is to substantiate the combination of information and communication and other modern educational technologies in the process of national-patriotic education of primary school pupils. To achieve the goal of the publication, theoretical and empirical research methods were used. The analysis of the essence and structure of national-patriotic education made it possible to clarify the concept of "national-patriotic education" in relation to primary school pupils, which is interpreted as a systematic, purposeful process of formation and development of the individual, aimed at assimilation, preservation and transmission of cultural and historical experience, formation of valuable attitude to the Motherland, Ukrainian people, native region,

family, motivation for patriotic activity. The results of the ascertaining stage of the experiment aimed at determining the levels of national-patriotic education of junior schoolchildren by means of information and communication technologies (high, sufficient, average, low) are highlighted. The use of information and communication technologies in combination with modern educational technologies is substantiated, which made it possible to form a patriotic information and communication educational space as a system of interconnected factors, conditions, and means that exerts an integrated influence on the development of pupils' patriotism. The use of Internet search systems, with the help of which one can get free access to multimedia documents stored on WWW servers around the world, contributed to the diversification of the forms of conducting educational events and the increase in the level of their visualization. These are visits to virtual museums, virtual trips around the world using interactive maps, QR-codes. Both hypertext (text, pictures) and hypermedia (graphics, cartoons, videos, etc.) information, which was appropriately used during educational activities, is placed on such web servers.

Key words: *national-patriotic education, primary school pupils, modern educational technologies, information and communication technologies, ascertaining experiment, project activity, extracurricular work, distance learning.*

УДК 371.131

Тун Січень

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID ID 0009-0000-3626-8947

DOI 10.24139/2312-5993/2023.08-09/258-265

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

У межах статті окреслено проблему формування міжкультурної компетентності майбутніх філологів у процесі професійної підготовки. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю розкриття сутності дефініцій «міжкультурна компетентність», «мовна особистість». У тексті йдеться про міжкультурну компетентність індивіда та її практичні завдання.

Було виявлено, що формування міжкультурної компетентності майбутніх філологів передбачає усвідомлення та взаємозв'язки рідної мови, материнської культури з іншими, запобігання конфліктам, які неминуче виникають у полікультурному суспільстві, здатність побудови нових форм поведінки, заснованих на цінностях і нормах різних культур тощо.

Ключові слова: *міжкультурна компетентність, мовна особистість, майбутні філологи, система неперервної освіти.*

Постановка проблеми. В епоху розширення політичних та економічних зв'язків між державами, об'єднання найрозвинутіших європейських країн в єдиний союз, все більшої значущості набуває проблема мирного співіснування та продуктивного співробітництва представників різних культур. Тенденції розвитку світової співдружності породжують соціальну потребу у фахівцях з високим рівнем